

1

НА ОКОЛИЦІ Клеваня, позираючи своїми зчорнілими від часу бійничками в дзеркальні води річки Стубли, ось вже п'ять століть височать похмурі вежі середньовічного замку колишніх князів-феодалів Чорторийських. Багато страхіть зберегла і донесла до наших часів ясна людська пам'ять про ті давноминулі часи, коли пихаті можновладці могли чинити з безправними підданцями все, що хотіли.

неї нічого. Не підозрюючи нічого лихого, дівчина повірила. Їй чомусь видавалось, що князь і справді зичить їй добра. І ось молодята стали на рушник. У церкві, яка стояла на тому ж місці, що й нинішня, споруджена у минулому столітті, було повнісінько людей. Богослужіння з приводу вінчання було незвичайно вродистим, голосно співав церковний хор, йому підтягували прощани. Сама ж церковиця

— А бог його знає, що у нього на думці. Відмовитись мені не вільно, бо зразу ж заберуть на стайню і під канчуки. А в мене й так спина уся в рубцях. Злякався і наречений, почувши сумовите передзвіння. Глянув на Оксану й увесь пополотнів. Стоїть вона коло нього, наче нежива, наче з воску зіплевана. І так благально на нього дивиться, ніби востаннє бачить. Хоче Василь обізватись до Оксани і не мо-

ЗАГУБЛЕНЕ ПОДРУЖЖЯ Незабаром у Львівському видавництві «Камінь» вийде в світ книга нашого земляка Л. П. КРАВЦОВА «Свідки народної величі». Сьогодні друкуємо уривок з цього твору. Легенда

Розповідають, що якось напровесні, окатоличений нащодок князя Чорторийського, князь Юрій, занудившись у замку, виїхав з своїми челядниками на полювання. Повертаючись додому, він побачив в селі Дерев'яному молоду, вельми вродливу дівчину Оксану. Захвалившись красунею, хтивий магнат звелів гайдукам схопити її та спровести у свої покої. В палаці Оксани запропонували коштовне вбрання, золоті персні. Та горда українська дівчина і не глянула навіть на ці спокусливі прикраси. Вона не прийняла жодного подарунка і сказала князеві, що ліпше прийняти найлютішу смерть, ніж спродати свою дівочу честь.

Князі слуги знавідали, що Оксана кохас сільського парубка Василя, з яким має по осінній порі одружитися. Це вкрай розлютило князя Юрія, і він умислив жорстоко помститись Оксані. Отож ніби між іншим він став раптом лагідним і поцікавився, чому б дівчині, якщо вона так припадає за отим хлопцем, не прискорити весілля. На це Оксана простодушно відказала, що в її скрині ще дечого бракує. Вона, мовляв, ще не надбала достатню кількість вишиваних рушників, ряден, килимів, сувоїв полотна. Князь вислухав усе те і сказав, щоб вона про посвг зовсім не турбувалась. Він заприсягнувся, що хоче бачити Оксану щасливою і не пошкодує для

була прибрана, наче лялька. Під одягнув найкращі ризи, а панікадилах, наче на великдень, безлічно паляхотіли великі, обведені позолотою, свічки. Та усе це чомусь не тішило Оксану. Обличчя її було бліде, в чорних очах причаївся глибокий сум. Нареченої не зворушували ні величальні церковні співи, ні блискітливі панікадила. Підказувало дівоче серце: щось недобре умислив магнат Юрій Чорторийський.

Натяг її на палець під вінчального персня, а вона в сльози. Підійшла до неї ближче мати та й питає пошепки.

— За ким тужиш, доню? Хіба ж годиться у весільну днину плакати! Подивись-но, як у церкві звабно!

— Мамо, любесенька моя, — проказала ледь чутино. — Видається мені, що то не весілля. Хіба ж ви не чуєте, як сумовито лунає передзвіння? Оце бовкання мене засмучує.

Прислухається Горпина, а воно й справді дзвонять ніби по померлому. Кинулась вона прожогом з церкви, підійшла до дзвіниці та до дзвонаря.

— Омельку, що ти, чоловіче добрий, чиниш? Тож у церкві вінчання, весілля у моєї Оксани, а ти тельнякаєш, ніби по померлому.

— Не нарікай на мене, жінко добра, — мовив він з великим жалем. — То ж чиню не з своєї волі. А робити так мені звелів князь. — Навіщо!

же. В голові шумить, в горлі пересохло, в очах зеленкуваті кружальця замиготіли.

Після вінчання Василь і Оксана, самі не свої, вийшли з церкви. Та тут, хто знає звідки, набігли княжі гайдуки. Накинули молодому подружжю на голову мішки, потягли до закритої карети. Потім фореитор уперцівав батожищем баских коней і вони помчали до замку. Ті ж гайдуки схопили Василя і Оксану та й закинули обох до похмурого підземелля, того ж дня замурували живцем.